

INFOBROCHURE

VERPLICHTINGEN VAN HET ONDERNEMINGSHOOFD

Versie: Oktober 2004

1	Inleiding	3
2	Aanvraag	4
	2.1 Aanvraag om vergunning voor de inrichting ingedeeld volgens het K.B. van 20.07.01	4
	2.2 Andere vergunningen + gebruikersvergunning of certificaat van geschiktheid.....	5
	2.3 Proces-verbaal van oplevering.....	6
3	Dossier fysische controle	7
	3.1 Verslagen fysische controle	7
	3.2 Resultaten dosimetrie	7
	3.3 Documenten van de medische controle van de werknemers	7
	3.4 Informatie aan de werknemers.....	7
	3.5 Werkinstructies – instructies in geval van ongeval.....	8
	3.6 Materiaal – uitrusting – voertuig	9
	3.7 Uitstoot – afval	9
	3.8 Transport.....	9
	3.9 Verzekeringen	9
	3.10 Informeren van de overheid	9
4	Wat te doen bij stopzetting van de activiteit?	10
5	Bibliografie	11

Deze nota is bedoeld om de opdracht van het ondernemingshoofd en de veiligheidsverantwoordelijken te vergemakkelijken. Zij vervangt in geen geval de wettelijke teksten noch de beslissingen van de overheden of deskundigen van het erkend organisme dat instaat voor de controle.

1 INLEIDING

Het hoofd van de inrichting waakt over de naleving van de wettelijke bepalingen (K.B. van 20.07.01, B.S. 30.08.01) en in het bijzonder van de exploitatievoorwaarden opgelegd door het vergunningsbesluit voor de inrichting.

In het kader van die verplichtingen moet hij een reeks van documenten bijhouden die samen een 'dossier inzake fysieke controle' van de inrichting vormen. Dat dossier moet ter beschikking worden gehouden van de erkende instelling belast met de fysieke controle en van de overheid, onder andere het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC, hierna het Agentschap genoemd), de medische en technische inspectie, enzovoort. Hieronder vindt u een typelijst van die documenten.

1. Aanvraag om vergunning voor de inrichting ingedeeld volgens het K.B. van 20.07.01.
2. Andere vergunningen + gebruikersvergunning of certificaat van geschiktheid
3. Proces-verbaal van oplevering
4. Verslagen inzake fysieke controle
5. Resultaten dosimetrie
6. Documenten van de medische controle van de werknemers
7. Informatie aan de werknemers
8. Werkinstructies, instructies in geval van ongeval
9. Materiaal, uitrusting en voertuig
10. Uitstoot en afval
11. Transport
12. Verzekeringen
13. Informeren van de overheid

2 AANVRAAG

2.1 Aanvraag om vergunning voor de inrichting ingedeeld volgens het K.B. van 20.07.01

De inrichtingen waar gebruik wordt gemaakt van ioniserende stralingen worden ingedeeld in één van volgende klassen: klasse I, klasse II, klasse III of klasse IV (zie art. 3). Met uitzondering van laatst genoemde moeten deze inrichtingen een oprichtings- en exploitatievergunning hebben die is afgeleverd door het Agentschap. Vooraleer de aanvraag tot vergunning wordt ingediend, kan het Agentschap, op verzoek van de aanvrager, de erkende instelling aanwijzen die met de fysische controle wordt belast. De vergunningsaanvraag bepaalt het werkkader en omvat alle administratieve en technische inlichtingen betreffende de installatie alsmede de veiligheidsmaatregelen in overeenstemming met het Koninklijk Besluit (art. 6-9), onder andere:

- organisatie van de stralingsbescherming: fysische en medische controle,
- kenmerken van de bronnen en toestellen – inventaris,
- plan van de gecontroleerde zones,
- kwalificatie van de werknemers,
- gebruikte beschermingsmaatregelen,
- radioactieve uitstoot,
- noodmaatregelen, enzovoort.

In het stadium van de vergunningsaanvraag kan de tussenkomst van de erkende controleinstelling twijfels rond de keuze van de veiligheidsmaatregelen en voorbereiding van de documenten vermijden. Tevens worden voorafgaandelijke fouten voor een veilige uitbating voorkomen.

Na installatie van het toestel zal de erkende controle-instelling de eerste controle (dit is de ontvangst van een nieuwe installatie) en nadien de wettelijke periodieke controles uitvoeren. Deze controles zijn continu voor klasse I installaties, ten minste trimestrieel voor klasse II installaties en ten minste jaarlijks voor klasse III installaties. De deskundige van de erkende controle-instelling zal nagaan of de specifieke veiligheid van de installatie bewaard is en zowel de werkvoorwaarden als de veiligheidsmaatregelen in overeenstemming zijn met de wettelijke voorschriften zodat een veilige uitbating verzekerd is.

Wanneer het ondernemingshoofd aan een erkende instelling de opdracht inzake fysische controle toevertrouwt, moet hij onmiddellijk een vooraf een beroep doen op de deskundige inzake fysische controle in alle omstandigheden die geen routine zijn, met name in geval van :

- ontwerp van nieuwe installaties, bestelling van nieuwe bronnen en uitrustingen of wijziging van installaties

Deze moeten vooraf worden voorgelegd aan de erkende instelling en met goedkeuring van de deskundige worden uitgevoerd. Indien het gaat over nieuwe installaties en belangrijke wijzigingen moet dit vooraf worden aangegeven aan het Agentschap en door haar worden goedgekeurd (art. 12).

- tijdelijke proeven of occasioneel gebruik van ioniserende straling

Hiervoor is, net als bij mobiele installaties, een speciale vergunning nodig. Deze worden eveneens als ingedeelde inrichtingen beschouwd maar zijn vrijgesteld van een aantal formaliteiten die verband houden met de lokalisatie van de inrichting (art 5.7).

- interventies door een externe firma op bestaande installaties

De externe ondernemingen (leveranciers, dienstverlenend bedrijf, enzovoort) die interventies uitvoeren op bestaande installaties zoals vervanging van een bron, wijziging, montage, afstelling, depannage of nieuwe installaties aanbrengen moeten dezelfde bepalingen in acht nemen als het personeel van het bedrijf. Deze activiteiten moeten vooraf worden goedgekeurd door de deskundige inzake fysische controle.

- invoer, vervoer van radioactieve bronnen

Deze kunnen enkel worden ingevoerd als het Agentschap daarvoor een vergunning heeft afgeleverd. Radioactieve stoffen mogen eveneens enkel worden getransporteerd door een transporteur die een vergunning heeft van het Agentschap. De radioactieve vrachtstukken moeten worden gecontroleerd door de erkende instelling op het ogenblik dat ze in het bedrijf worden gelost of vooraleer ze het bedrijf verlaten. In sommige gevallen (bijvoorbeeld de dienst Nucleaire Geneeskunde van een ziekenhuis) kan van dit laatste afgeweken worden mits strikte procedures van ontvangst en verwijdering opgesteld en nageleefd worden die voorafgaandelijk werden goedgekeurd door de erkende instelling.

- incidenten – ongevallen

In geval er een accident of ongeval gebeurt, moet de deskundige inzake fysische controle onmiddellijk worden gewaarschuwd (een permanente wachtdienst wordt door Vincotte Controlatom georganiseerd – telefoon 02/674.51.20).

2.2 Andere vergunningen + gebruikersvergunning of certificaat van geschiktheid

Onder andere vergunningen wordt verstaan de vergunning voor werkzaamheden buiten de ingedeelde inrichting, de vergunning voor het vervoer van radioactieve stoffen buiten de inrichting en de vergunning voor de invoer van radioactieve bronnen of stoffen.

Er is een (gebruikers)vergunning nodig wanneer ioniserende stralingen worden gebruikt voor medische doeleinden (art. 53). De aanvraag wordt eveneens ingediend bij het Agentschap. Deze vergunning wordt enkel verleend aan houders van het wettelijk diploma van doctor in de genees-, heel- en verloskunde, de academische graad van arts, het diploma dierenarts, de apothekers en licentiaten in de scheikunde (die vooraf bevoegd worden geacht om bioklinische analyses uit te voeren) en de licentiaten in de tandheelkunde. Bovendien moet men tijdens deze opleiding een bekwaamheid op het gebied van stralingsbescherming hebben verworven, alsmede een passende opleiding hebben genoten die is afgestemd op de technieken toegepast in de medische of tandheelkundige radiologie, de radiotherapie of de nucleaire geneeskunde.

Ieder ander persoon mag bronnen van ioniserende stralingen en radiologische uitrustingen alleen gebruiken voor geneeskundige doeleinden volgens de instructies en onder de werkelijke controle en verantwoordelijkheid van personen die vergund zijn. De exploitant ziet erop toe dat de bedoelde help(st)ers

een opleiding hebben genoten die overeenstemt met hun beroepsbezigheden. Hij moet op eenvoudige vraag van het Agentschap voor elk van deze help(st)ers een certificaat van geschiktheid kunnen voorleggen.

2.3 Proces-verbaal van oplevering

De inwerking- of inbedrijfsstelling van de installaties mag slechts gebeuren nadat het proces-verbaal van oplevering van het Agentschap of van de hiertoe aangewezen erkende instelling, volledig gunstig is en de inbedrijfstelling uitdrukkelijk toestaat.

Vóór deze inbedrijfstelling maakt de exploitant aan het Agentschap een eensluidend afschrift over van het proces-verbaal dat door de erkende instelling is opgesteld (art. 15).

3 DOSSIER FYSISCHE CONTROLE

3.1 Verslagen fysische controle

De verslagen van de inspectiebezoeken (zowel periodieke als niet-periodieke) van de erkende instelling of van de dienst voor fysische controle moeten 30 jaar bewaard blijven in de inrichting.

3.2 Resultaten dosimetrie

De resultaten van de dosimetrie (zie opmerking) worden eveneens bijgehouden.

Opmerking: individuele dosimetrie

Elke beroepshalve blootgestelde persoon (zij kunnen tot 20 mSv per 12 glijdende maanden ontvangen) draagt ter hoogte van de borst een dosimeter. Indien de bestraling van de handen te vrezend is, draagt hij een tweede aan de pols. Elke in een gecontroleerde zone (dit is een zone waar om reden van stralingsbescherming de toegang wordt gecontroleerd) toegelaten bezoeker of werknemer draagt eveneens een dosimeter (art. 30.6). De gecontroleerde zone wordt bepaald door de deskundige.

Hierbij moet steeds het ALARA-principe in het oog worden gehouden: de blootstelling van personen en werknemers moet zo klein mogelijk gehouden worden en het aantal personen en werknemers blootgesteld aan deze stralingen moet zo beperkt mogelijk blijven.

Het bepalen van de individuele dosissen en de gecumuleerde dosissen is de taak van de dienst voor fysische controle (art. 23.1). De door de dosimeters geregistreerde dosissen dienen te worden voorgelegd aan de dienst voor medische controle (art. 23.2). De dosissen worden aangebracht op blootstellingstabellen. Deze worden opgesteld voor elke persoon die beroepshalve wordt blootgesteld aan ioniserende straling. Daarbij dient elke toevallige blootgestelde persoon aan ioniserende stralingen, welk ook de frequentie of blootstellingstijd, eveneens aangegeven te worden als toevallig blootgesteld aan de geneesheer gelast met het medisch toezicht. Voor de werknemers worden de blootstellingstabellen in 3 exemplaren voorgelegd aan het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, en dat voor de 1ste maart van elk jaar.

In geval van overschrijding van de limietdosis onderzoekt de erkende instelling de oorzaken en de remedies.

3.3 Documenten van de medische controle van de werknemers

Dit zijn onder andere de lijst van de beroepshalve blootgestelde werknemers, de certificaten van geschiktheid voor het werk met ioniserende straling en de blootstellingstabellen.

Onverminderd zijn de bepalingen van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming van toepassing op de medische controle van de werknemers die beroepshalve zijn blootgesteld aan ioniserende stralingen.

3.4 Informatie aan de werknemers

Het is de taak van het hoofd van de onderneming om ervoor te zorgen dat de werknemers die kunnen worden blootgesteld aan ioniserende stralingen de nodige informatie krijgen vooraleer hen een werkpost wordt toegewezen.

De informatie heeft met name betrekking op:

- de risico's van het werk voor de gezondheid en de eventuele eerstehulpverlening,
- de basishoudnormen met betrekking tot de bescherming tegen blootstelling aan ioniserende stralingen,
- de regels van goed vakmanschap die een doeltreffende bescherming, garanderen en de collectieve en individuele voorzorgsmaatregelen die moeten genomen worden,
- de betekenis van de waarschuwingssymbolen, symbolen en vermeldingen waarvan het gebruik door de wet is opgelegd,
- de instructies bij noodgevallen op de werkpost en de noodplannen van de onderneming,
- het belang van de naleving van de technische en medische voorschriften,

Nauwkeurige instructies betreffende de bediening en het gebruik van de installaties, de normaal en bij ongeval te treffen voorzorgsmaatregelen worden opgesteld en zijn ter beschikking van de werknemers.

Daarenboven zal bijzondere aandacht worden besteed aan de informatie van vrouwen in verband met het risico van ioniserende stralingen tijdens (een mogelijke) zwangerschap. Ze zullen eveneens geïnformeerd worden over het risico om de zuigeling bij de borstvoeding te besmetten in geval van radioactieve besmetting van het lichaam.

De informatie moet in geschreven vorm aan de betrokken personeelsleden meegedeeld worden en dient jaarlijks herhaald te worden (art. 25).

3.5 Werkinstructies – instructies in geval van ongeval

Onverminderd de opdrachten van de dienst voor preventie en bescherming op het werk, van de dienst voor fysieke controle, alsook van de erkende instelling en geneesheren, duidt het ondernemingshoofd voor elke gecontroleerde zone een persoon aan die er zorg voor draagt dat de veiligheidsmaatregelen worden nageleefd en dat de beschermingsmaatregelen in goede staat van werking verkeren. Hierna aangestelde voor de bewaking genoemd.

Bij ongeval en in het bijzonder bij onvoorziene verspreiding van radioactieve stoffen, is de aangestelde voor de bewaking gelast de dringende beschermingsmaatregelen te treffen en onmiddellijk de dienst voor preventie en bescherming op het werk en voor medische en fysieke controle te verwittigen (art. 30.4). Er dient bovendien een specifieke aangepaste vorming te worden voorzien.

Er dienen werkinstructies en veiligheidsvoorschriften opgesteld worden. Zij omvatten zowel de situaties van normaal als van abnormaal functioneren van het toestel. Voor de situaties van abnormaal functioneren verwijzen we naar de eventuele studie van het ergst mogelijke ongeval opgesteld door de dienst fysieke controle.

Bij ongeval met de toestellen: val, schok, brand, ... is het risico fel toegenomen. Een controle door een gekwalificeerd deskundige is nodig teneinde zich ervan te kunnen verzekeren of de installatie al dan niet in dienst mag blijven en of er risico is voor de omgeving. Zijn rol bestaat uit het volgende:

- de potentiële gevaren evalueren en alle nuttige maatregelen nemen om ze gedeeltelijk op te lossen,
- indien nodig de erkende geneesheer op de hoogte te brengen,
- zo snel mogelijk de in het reglement vermelde overheden of openbare diensten op de hoogte brengen,
- een grondig onderzoek uitvoeren van de omstandigheden waarin het incident of ongeval plaatsvond en de te nemen maatregelen aanbevelen.

3.6 Materiaal – uitrusting – voertuig

Het ondernemingshoofd moet in het bezit zijn van de goedkeuring van de container, van de goedkeuring van het toesteltype, van de goedkeuring van de bron, Er moet ook een jaarlijkse controle van de transportmiddelen gebeuren.

3.7 Uitstoot – afval

Elke, zelf potentiële, producent van radioactieve afvalstoffen moet zich inschrijven bij NIRAS en moet, in voorkomend geval, met deze instelling een overeenkomst afsluiten met betrekking tot het beheer van het geheel van de radioactieve afvalstoffen (art. 33-37).

De radioactieve stoffen die niet werden verzameld en die afkomstig zijn van patiënten waaraan radioactieve stoffen werden toegediend voor medische doeleinden worden niet onderworpen aan hogere bepaling.

Er dient echter wel nauwgezet een inventaris van het afval gemaakt te worden en afval kan eventueel slechts vrijgegeven worden na meting door de dienst fysische controle of door de erkende instelling. De inventaris van de afvalstoffen die werden vrijgegeven worden voor 01/03 van elk jaar naar het Agentschap gestuurd. Het model van dat overzicht wordt vastgesteld door het Agentschap (art. 35.5).

3.8 Transport

Een voorafgaande vergunning is vereist voor in- en doorvoer van radioactieve stoffen.

De vervoerder, houder van een algemene vergunning, deelt maandelijks aan het Agentschap het vervoer mee van radioactieve stoffen, tijdens de verlopen maand gedaan. Het ondernemingshoofd zorgt eveneens voor instructies voor het transport.

3.9 Verzekeringen

Het ondernemingshoofd verbindt er zich toe een verzekeringspolis af te sluiten om de burgerlijke aansprakelijkheid te dekken die uit nucleaire activiteiten voortspuit.

3.10 Informeren van de overheid

De exploitanten van de inrichtingen van klasse I, II en III en de constructeurs van vaartuigen en voertuigen met kernaandrijving moeten het bestaan van hun inrichting, de aard van de verschillende opslagplaatsen, de aard van de activiteit van de inrichting en de gevaren eigen aan de exploitatie, mededelen aan:

- de burgemeester, alsook de bestuurlijke directeur-coördinator van de federale politie,
- de gemeentelijke brandweer en het centrum van de gewestelijke groep waarvan ze afhangt,
- de Algemene Directie van de Civiele Bescherming.

Hiertoe maken zij hen de relevante documenten over.

4 WAT TE DOEN BIJ STOPZETTING VAN DE ACTIVITEIT?

In geval van stopzetting, om welke reden d n ook, van één of meerdere activiteiten van een inrichting van klasse I, II of III, of van een vergunde beroepsactiviteit, moet de exploitant het Agentschap onmiddellijk op de hoogte brengen. Zij verwittigen eveneens NIRAS en de overheden vermeld in artikel 6.8, 7.5, 8.4 of 9.5 naargelang het geval.

Zij moeten aan alle radioactieve stoffen of toestellen die ioniserende straling kunnen uitzenden een bestemming geven die de verwijdering, de recyclage of het hergebruik ervan onder bevredigende voorwaarden waarborgt. De veiligheid van de installaties en personen moet ten alle tijden verzekerd worden (art. 17).

5 BIBLIOGRAFIE

- *K.B. 20/07/01* houdende het algemeen reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen
- *Rad 7b*, Verplichting van het ondernemingshoofd – voorafgaande interventie door de deskundige belast met de fysische controle van de ioniserende stralingen (1995)
- *Rad 7d*, Verplichting van het ondernemingshoofd - individuele dosimetrie (1995)
- *Rad 7e*, Verplichting van het ondernemingshoofd – bijhouden van een dossier inzake fysische controle van ioniserende stralingen (1995)
- *Rad 7g*, Verplichting van het ondernemingshoofd – werknemers informeren en opleiden (1995)
- *Rad 8*, Bepalingen betreffende de controle van het personeel dat beroepshalve blootgesteld is aan ioniserende stralingen (1966)
- *Rad 8a*, Beroepshalve blootgesteld personeel – wettelijke bepalingen
- *Rad 8b*, Instructions pour les employeurs (1989)
- *Rad 8c*, Voorschriften voor de diensthoofden veiligheid – betrekkingen tussen de onderneming en de controleinstelling belast met de fysische controle ioniserende stralingen.
- *Rad 9*, Information et devoirs des travailleurs (1975)
- *Rad 14*, Bijzondere bepalingen en veiligheidsvoorschriften voor de bescherming van het personeel (1993)
- *Rad 15*, Préposé à la surveillance (1993)
- *Rad 16*, Geneeskundig toezicht op de werknemers die onderworpen zijn aan het risico voor blootstelling aan ioniserende stralingen – verplichtingen aan de werkgevers (1967)
- *Rad 35 + Rad 35a*, Que faire lorsqu'un établissement détenant des substances radioactives cesse ses activités (1978)
- *Rad 47*, Speciale voorzorgen en veiligheidsreglementering voor de bescherming van het personeel (1989)
- *Rad 73a*, Règlement général pour la protection des travailleurs (1975)
- *Rad 93*, Verplichting van het ondernemingshoofd – informatie over het bezit van radioactieve stoffen (1995)
- *Rad 94*, Le plan d'urgence nucléaire interne (1994)